
ВЪВ ВИСШИЯ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ

СТАНОВИЩЕ НА ВИСШИЯ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ ОТНОСНО КАЧЕСТВАТА, КОИТО ТРЯБВА ДА ПРИТЕЖАВАТ КАНДИДАТИТЕ ЗА ГЛАВЕН ПРОКУРОР НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Законът за съдебната власт (ЗСВ) доразвива предписанията на Конституцията на Република България (Конституцията), като урежда детайлно производството по избор и назначаване на главен прокурор. По силата на чл. 173, ал. 8 от Закона за съдебната власт (ЗСВ) становище по всяка конкретно издигната кандидатура може да бъде изразено от редица институции и организации, чиято дейност пряко или косвено има отношение към съдебната власт.

Сред тях са съответните юридически лица с нестопанска цел, професионални организации, висши училища и научни организации, но липсва адвокатурата. Адвокатурата и в частност Висшият адвокатски съвет не са сред органите и организациите, изброени в чл. 173, ал. 8 ЗСВ. Адвокатурата обаче има конституционно признат статут в раздел VI „Съдебна власт“ на Конституцията на Република България, като на адвокатурата е възложена задачата да подпомага гражданите и юридическите лица при защитата на техните права и законни интереси. Поради това адвокатурата всякога е длъжна да взема становища по обществено значими въпроси, какъвто въпрос, няма съмнение, е предстоящият избор на главен прокурор.

Висшият адвокатски съвет счита, че за всички български граждани и юридически лица е от значение кой ще е следващият главен прокурор с оглед на функцията му да осъществява надзор за законност и методическо ръководство върху дейността на

всички прокурори (чл. 126, ал. 2 от Конституцията на Република България). Затова Висшият адвокатски съвет на заседание, проведено на 19.07.2019 г., обсъди и взе решение да изрази позиция не относно конкретна личност – кандидат за главен прокурор, а принципна позиция относно качествата, на които трябва да отговарят кандидатите за главен прокурор на Република България.

На пръв поглед Конституцията не предявява специални изисквания към качествата, необходими за заемане на поста главен прокурор, като със своя чл. 133 делегира цялостното решаване на въпроса на съответния отраслов закон. Не може обаче да има никакво съмнение, че като неоспорима и неотменима предпоставка за успешен избор и назначаване основният закон предполага наличието на „високи професионални и нравствени качества“ на кандидата. Изрично такова изискване се съдържа в чл. 130, ал. 2 по отношение на изборните членове на Висшия съдебен съвет. Да се приеме, че конституционните стандарти за членовете по право, ръководители на основните институции в съдебната власт, са по-ниски, би било нелогично и дори абсурдно. Създателите на Конституцията ясно са подчертали необходимостта от съчетание между професионализъм и морал у всеки магистрат, какъвто несъмнено е и главният прокурор, като са въздигнали тежкото нарушение или системното неизпълнение на служебните задължения и действията, накръняващи престижа на съдебната власт, като отделно основание за предсрочно освобождаване от длъжност (чл. 129, ал. 3, т. 5).

Намираме, че от Конституцията може да бъде изведен още един нюанс, който е релевантен към профила на главния прокурор, чийто избор и назначаване предстоят. Съгласно чл. 129, ал. 2 неговият мандат – а същото важи и за мандатите на председателите на върховните съдилища – е седем години без право на повторно избиране. Продължителността на срока не е определена произволно. Тя е съответна на разбирането на конституционния законодател относно времето, необходимо за провеждане на цялостна управленска концепция, за пълна реализация на съвкупността от нови реформаторски идеи и позитивни намерения. От друга страна, административният ръководител на всяко от трите

главни звена на съдебната власт е и магистрат, поради което задължително подлежи на освобождаване от длъжност при навършване на 65-годишна възраст. Това се отнася и за главния прокурор. Затова според нас в духа на управленската етика, вплътена в основния закон, би било да се приеме, че възрастта на избрания кандидат не трябва да е повече от 58 години или най-малкото надхвърлянето да е в незначителна степен, за да може избраният главен прокурор да осъществи дейността си в рамките на мандата, предвиден по Конституция.

Формално установената законова предпоставка за избор и назначаване на главен прокурор е кандидатът да има най-малко 12 години стаж, придобит на длъжност или професия, за която се изисква висше юридическо образование (чл. 170, ал. 4 във вр. с чл. 164, ал. 7 и 8 ЗСВ). Нито Конституцията, нито отрасловият закон изискват той да е бил магистрат – съдия, прокурор или следовател. При това положение с особена острота се поставя въпросът за изработване на ясни критерии за професионализъм и морал, на чиято основа да бъде направен най-добрият избор. Според нас конкретната преценка би била абсолютно произволна и необоснована, ако не се свърже с функциите на прокуратурата, посочени в чл. 127 от Конституцията. Това означава, че подходящата кандидатура следва да се търси не сред всички лица, които са упражнявали юридическата професия, а само в кръга на онези, чийто професионален път в една или друга степен е свързан с придобиване на правни познания и практически умения, свързани с дейността на прокуратурата. Считаме, че освен магистратите подходящи биха били изявени представители на правната наука и адвокатурата, каквито вече са били избирани за главен прокурор и са осъществили успешни мандати.

Няма правна пречка за главен прокурор да бъде излъчено лице с предходни политически изяви. Сам по себе си такъв факт не означава липса на професионализъм и нравственост. Следва обаче да се има предвид, че съдебната власт се изгражда и функционира под зоркия поглед на обществото, че най-вече нейните ръководни представители се нуждаят от доверието на хората, за да могат успешно да изпълнят своята мисия и да осъществят

добрите си намерения. Затова считаме, че авторитетът на правосъдието би бил поставен под сериозен въпрос, ако към момента на избора главният прокурор е член на ръководството на политическа партия или изпълнява лидерски функции в законодателната и изпълнителната власт.

При наличието на подходящ кандидат възможността за селекция от средите на самата съдебна власт заслужава сериозно внимание. В този случай като критерии за висок професионализъм може да бъдат използвани предписанията на ЗСВ и подзаконовите актове на Висшия съдебен съвет, а именно – Наредба № 1 за конкурсите за магистрати и за избор на административни ръководители в органите на съдебната власт и Наредба № 3 за показателите и методиката за атестиране и критериите за отчитане степента на натовареност на прокурори и следователи и на административни ръководители и техните заместници. Особено важни и полезни за точната оценка на качествата на кандидата ще бъдат резултатите от предходното му атестиране като магистрат. От друга страна, тук е мястото да подчертаем, че действащият правен регламент за атестиране и издигане на административни ръководители в прокуратурата е с ценностна насоченост, поради което е напълно релевантен и към другите юридически професии. Във връзка с това можем да посочим, че ЗСВ и актовете по неговото прилагане са утвърдили такива общовалидни показатели за професионализъм като уважението към върховенството на закона, способността за задълбочен правен анализ, мотивацията и решителността при вземане на управленски решения, чувството за справедливост, колегиалността, инициативността, умението за комуникация с държавни органи, граждани и юридически лица.

Съгласно чл. 126, ал. 2 от Конституцията главният прокурор осъществява надзор за законност и методическо ръководство върху дейността на всички прокурори. От това имплицитно следва, че нивото на неговото образование трябва да е изключително високо, да съответства не на средните, а на върховите постижения на правната наука и създадените международни стандарти за реформиране на прокурорската институция (например Препоръка 2000/19 на Комитета на министрите на Съвета на Европа,

Становище № 9/2014 г. на Консултативния съвет на европейските прокурори и др.). В никакъв случай не бива да се допусне правните познания и практическите умения на бъдещия главен прокурор да отстъпват на знанията и уменията на подчинените му прокурори.

Що се отнася до необходимите нравствени качества за заемане на високия пост, главният прокурор не само със своето професионално поведение, но с начина си на живот като цяло трябва да е доказал своята честност и почтеност, да не е престъпвал общоприетите разбирания за морал, да е проявявал привързаност към принципите на правото, да се е придържал неотклонно към изискванията на закона, да е зачитал разделението на властите, да не се е поддавал на корупционен натиск и всякакво друго неправомерно влияние, да е уважавал правата и достойнството на човека.

Адвокатурата е призвана да брани – и брани – правата и интересите на всички граждани – на тези, които са обвинени в извършване на престъпление, но и на тези, които са пострадали от престъпление, затова адвокатурата има интерес от работеща, а не от неработеща прокуратура.

Справедливостта, разбираана като крайна цел на правовата държава и всяко цивилизовано общество, е непостижима без правосъдие, почиващо на върховенството на закона и правото. И без да е необходимо да цитираме постулати от римски времена, достатъчно е да припомним, че честно и справедливо правосъдие има само там, където има защита. Защитата е конституционна задача на адвокатурата, затова Висшият адвокатски съвет счита, че бъдещият главен прокурор следва да уважава и отдава заслуженото на българската адвокатура, призвана да защитава правата, честта и достойнството на българските граждани.

В обобщение Висшият адвокатски съвет счита, че бъдещият главен прокурор на Република България следва:

– да е високообразован юрист със задълбочени теоретични (на академично ниво) и практически познания по специфичните конституционни функции на прокуратурата;

– да познава съвременните тенденции в развитието на прокурорската институция и да има волята да ги провежда в практиката;

– да работи за утвърждаване на принципите на независимост, законност, безпристрастност, ефективност и справедливост в работата на прокуратурата;

– стриктно да се придържа към спазване на конституционните принципи и норми, европейските правила и общочовешките ценности;

– да зачита и да е зачитал и в досегашния си професионален и личен живот върховенството на закона и правото, правата, свободите, честта и достойнството на човека;

– към момента на избора да не заема пост в ръководството на политическа партия, парламента или правителството;

– да е заслужил обществен авторитет с принципност, честност, почтеност и личен морал;

– да уважава и да отдава заслуженото на адвокатурата и отделните адвокати като необходими и задължителни участници в правната система, без които е невъзможно нормалното функциониране на всяка правова държава;

– да е разпознаваем естествен лидер на цялата правна общност, човек с богата култура и ерудиция, с неоспорими морални и етични качества;

– да е на възраст, която ще позволи да осъществи мандата си в цялост.

Висшият адвокатски съвет пожелава на всички кандидати достойно представяне, а на Висшия съдебен съвет – воля и смелост да организират и проведат честна и справедлива процедура за избор на нов главен прокурор.

18.07.2019 г.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ВИСШИЯ
АДВОКАТСКИ СЪВЕТ:

Ралица Негенцова